

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercurea si Sambata. Fiea una data pe seputemana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 fr. v. a. Pentru tieri esterne 15 f. pe unu anu seu 45 doidieceri, or 3 galbini si 3 doidieceri mon. sunatoria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. de 10 vorbe mari seu mici inscrato se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e' 30 cr. de fiacare publicare. Fară depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 70.

Brasovu, 6. Septembre 1861.

Anulu XXIV.

Oláh seu Román?

Dn. Lukács Ferencz nu 'si pregetă in jurnalulu „Korunk” Nrii. 176 si 177 a tractă mai pe largu intrebatuinea, déca se cuvinte că ungrii se numesca pe romanii oláh seu román, eara apoi respunsu isi da totu densulu, ca romanii n'au nici dreptulu si nici ca le folosesce pretenderea că se fia numiti Román, prin urmare incheie că ungrii au se'i numesca si in viitoru tótó oláh.

Pe la noi este unu proverbu romanescu: satulu arde, ear' bab'a se péptana. Asia: in dilele nóstre ne stau dinainte atatea alte intrebatiuni, politice, nationale, religiose, economice de statu, un'a mai arditore de catu alta si — anume cea finantiala mai inflacărată că tóte, inse dupa opiniunea Dlui Lukács si cu referintia la romani, asemenea cestioni de viézia mai ca ar si se se puna ad acta, seu cum dicu romanii, sub perina, pana nu se va deslegá de ajunsu intrebatuinea rapedita de dumnealui in midiuloculu publicului transilvanu. Noi insa diu partene spunemu Dlui Lukács din capulu locului, ca nu ne ajunge nici timpulu, nu avemu nici voia de a repeti in an. 1861 tóta istoria numirilor Valachus, Blachus, Blach, Wlach, Walach, Wälsch, Olách, Oláh si Olasz, pe care alti atati ómeni eruditii leau lamurit de multu si au adeverit, ca tóte sunt sinomine cu romanus. Déra totusi facemu daale onórea de a'i respunde in cateva pasage, caus'a principala este numai, că se'i aratamu ca romanilor nu le pasa, déca ungrii ii voru numi oláh seu romanu, sasii si nemtii Wlach, Walach seu Roman ori Romaen, ori Romain ori Rumun, védia ei, acésta depinde mai multu dela constructiunea organeloru vorbirii fiecaruia, cum si dela nesciintia seu necunosintia istoriei, in urma si dela ideile si simtimentele, afectele si pasiunile ce impreuna fiacare cu o numirea seu oualtă. ~~Eu dia parte'mi spunu dreptu, ca mi mai place candu ungrulu imi dice curatu oláh, eara sasulu Walach, ca atunci sciu indata cu cine am a face, eara candu imi dicu Romanu, o iau mai multu de unu complimentu silitu care nu ese dela inima, apoi fatiaria totudeauna mia fostu urita si gretiosa. Sciu mai departe si aceea, ca suntu forte multi romani carii engeta totu asemenea.~~

Si totusi trebue se marturisim, ca in protocolulu dela Blasius din a. 1848 sta curatu conclusulu, dupa care natuinea romana ceru, ea numitul'a de Oláh si Walach se se stérge si altii inca se o numesca pe viitoru asia, precum se numesce ea insasi, adica: romanu, natuinea romana, romaneasca, precum si o tiéra locuita de romani se numesce in limb'a loru si s'a numitu din seculi Tiér'a romaneasca. Se nu créda inse nici Dn. Lukács si altii, cumca romanii aru si facutu acea pretensiune numai asia, din o desertatione copilarésca; ci candu au cerutu romanii adoptarea numelui loru nationalu si in alte limbi, ei au purcesu deadreptulu si numaidin punctu de vedere alu legislatiunii transilvane din Aprobate si Compilate, care pe lunga numirea de oláh coprinde atatea decrete inferatore si rusinatore mai multu de barbatii legislatori din seculii trecuti, decatu de romani. Déca inse cuiva nu'i place a sterge acele urme triste din legislatiune, se'i sia de bine, romanilor transilvani nu le mai pasa, ei de acum incolo si că Wallachi si că Oláhok si că romani voru apelá totudeauna la tribunalulu nepartitoru alu istoriei moderne, cum si la celalaltu tribunalu impitoru si potintu alu opinioni publice europene. Natuinea romana scie forte bine, cumca densa si că valacha si că romana nu va mai potea si data in gratia si in prad'a unoru legislatori preocupati de cele mai cumplite prejudetie. Cunoscutu ne este earasi la toti, ea ideile si simtimentele impreunate cu o numire seu alt'a se schimba si se prefacu dupa cum riulu istoriei curge pe seculi inainte intr'o direptiune seu alt'a. Dreptu are D. Lukács, cumca singur'a numire nu da nici unu dreptu nepotitoru si stranepotitoru de a se fali si ingansá cu gloria strabunilor, pe carea ceia nu au mai sciutu a o pastrá; stranepotitoru inse nu le pote denegá nimini dreptulu de a se corege si a se nevoi că se reajunga a si demnii (vrednici) de gloria numelui strabunescu. Mai multu: Dn. Lukacs trebue se recunoscă tuturor poporeloru pamantului dreptulu de a imita in saptele si in portarile loru pe cele mai laudate si mai virtuoase popore din timpurile cele mai gloriose ale acelora.

Rusii suntu slavi curati, si totusi cunoscuta este, cumca barbatii de statu ai Rusiei isi tienu de modelu per excellentiam pe romanii an-

tio diu seculii loru cei mai gloriosi. Deci sia romanii transilvani adeverati stranepoti ai romanilor lui Trainu, seu numai o anestecatura din mai multe popóra precum vrea D. Lukács, totu sua: ei au dreptulu si datorint'a de a pastrá totu ce e bunu in istoria Romei antice, de a fugi si a se apară de tóte, cate au trasu cu totu dreptulu blasphemulu si resbunarea mai multoru popóra subjugate de aceeași. Nici numele de romanu nu a fostu in tóte timpurile asemenea de gloriosu. In seculul alu V-lea dupa caderea imperiului apusau numirea de Romanus ajunsese a fi de bajocur'a popóraloru germane, precum o marturisescu aceast'a scriitorii contimpurani. Elinii se astau preste mesura cadiuti si degradati pe candu poetulu Martialis isi batea jocu de ei in Roma scriindu asuprale epigrame cu Graeculus esuriens in coelum jusseris ibit. Romanii din Daci'a inca isi avura unu zenitu alu gloriei loru, pe candu Stefanu celu mare storsese admirarea intregei Europe si multiamit'a tuturoru popóraloru crestine. Aceiasi romani au juñera mai tardiu, că numele loru se fia sinonimu cu sierbu si sclavu pe atunci pe candu boerimesa slavo-bulgara corupta redusese pe locuitori Tierei romanesci la conditiune de servitute, in care imitasera atatu de blastamatiesce de aristocrati'a Germaniei, Poloniei si a Ugariei. Eata cum se intórcă rót'a fortunei! Si apoi, nu cumva natuinea magiara — vreamu se dicu ungrésca — mai are altuceva din gloria sa castigata pana la a. 1526 (Mohács) decatu o simpla suvenire istorica!! Eara Polonii, ah polonii! . . . , —

(Ba urma.)

Сас Себешіз. Къ ресолюціоне рецелі губерніи къ датѣ Клжі 14. Августъ 1861, концидепндъсь протестеле рomanіоръ са 'плюфікатъ реота гръчкое din Себешъ Фъкътъ дп 10. Апріле ши се demandatъ комітелі паціоне съсещти ка съ се фактъ де пошт реставраре атжътъ а комінелоръ кътъ ші а таціотрателэръ пе влас джалелоръ опдинъчкіи ші дп джалелескъ пормелоръ респектіве.

Фъграшъ. „Кр. Ztg.“ репортéзъ din Фъграшъ къ лята минорітъціи къ маюратеа джъкъ пз шай джчтъ. Дп зілеле трекъте съ адзпаръ орашиені ші алесъръ къ пакралітетеа вторілоръ пе дп бъргъръ Eccirman de жде de търгъ, дношь минорітатеа мариаръ пз прими de вспъ ачёста алесъре пічі връбръ а преда актеле ші каса пъпъ къндъ ва вені ръспокъ дела губернъ дзпъ Фъкътълъ протестъ. Дп 2. Септембріе съ маї Фъкъ о адзпаре de орашиені дп бесеріка реформатъ, зnde Domnul official Романъ мергжандъ съ преседезе афъ опосіціоне ші требзі съ чедъ пресидіз; ачі съ отърж de пошт din partea церквилаоръ ші маріаръ, ка дерегтерійле локале de пъпъ актъ съ маї ръшкіе дп локъ, дптр'ачеа вине Domnul Iakov din Клжі ші адзсе ресолюціоне губернълъ спътторе, ка съ пз се фактъ пічі о стръмтаре, пъпъ къндъ пз съ ва ръдика Фъграшъла за рангъ de четате реціе ліберъ. Domnul къпітанъ спретъ джъкъ фъ кішматъ за Клжі дп казса ачёста зnde ші порні дп 10.

Клжі 14. Авг. Аічеа съ джакопиаръ варъші рецензите форкі, каре джчепре la kaoartea de кавалеріз ші деарсеръ вр'о 13 късі къ едефічіле лоръ лъхрапе; 2 копі 'ші афларъ търтеа. Дп 12. дношь амэзи, съ Фъкъстъ черкаре а дзоноя бесеріка Франческаніоръ, дношь ходї съ dedepъ дп тъна ждектъй.

Телеграме decupe dieta Apdelsi дношь плапълъ дп Штерлингъ: ченса 8 фр., комінатъндъсь аколо тóte дъріле діренте ші джчепреа депітаділоръ, dela 30 тий кътъ дпнъ, аж Фъкътъ аічі съице рече, съ крепе къ бр. Kemeni ші ші datъ dimisiunea.

Рецинъ Съсекъ. О депітъчъне съсескъ de аічеа съ афъ in Biela ші фъ пріштъ de Maieet. Ca. Ea чере прелупіреа терпінглъ пътіреі джчепштълъ ераріалъ de 200 тий; ръдикареа орашилъ перінъ за рангъ de четате реціе ліберъ ші Фъкътъ врео пошт джчепреа ацъреі. Рецинълъ съ се джкорпореа къ съгимеа; тóte ачестеа З петіціоні аж прімітъ сігнатура пр'паль ші съ спрэзъ реогітатъ фаворігоріз.

Zapandъ. Норма che джвінсерътъ зnde пз ера пічі джъ de ляпъ ші лярътъ дп тъпъ administrečkoe комітатълъ дношь che фърътъ хъпіці ші din partea губернълъ трансіланъ, каре пе оправа а ляа актеле dela сігніалі de маї inainte ші din partea капчеларіе авліче влгаре, каре demanda джкорпорареа къ Ծлгаріа трішіндъне opdini съ ляпъ дп тъпъ administrečkoe. Ноi ці-пврътъ калеа de тіжлокъ, лярътъ adminiotъчкое дношь пофта

капделарівілі ші ръмасерътъ лъпгъ Трансільванія, адекъ ла ватра постръ стръбъпъ; din лъпть серіосъ єсь ші длтре елементе сеніонілъ! Пе аічі ликъ аѣ длченітъ скыпетга, тотгші гръвлъ нъ є 2 ф. ші 40 кр. а. ферд. ка дп Блажів, пічі квкврззлъ къ 1 ф. ші 80 кр. в. а. Фостевъ префектъ Аврамъ Іанкъ, пе каре файма 'лъ окόсь de смінтітъ, съ афѣ дп Бълградъ оъпътоохъ, фъръ съ ліпоескъ чева.

Кължів, 15. Септ. ст. п. а. к. Социетатеа літерарів романъ din Кължів, тълдъштъ фів червілъ! dinпрезпъ къ статуту і с'а інтърітъ декътъ фоствъ ч. р. губернъ; деокідепеа ачестеа се ва інтъпла in 1-а Октомвріе ст. п. а. к. ла 2 брѣ дпъ аміазі къ тóтъ къвепіта солепітате, ла каре din напреа комітетълъ інтерімалъ съптъ пофіції Пресъщієле Sale Domnii: Архієпіокопъ ші Епіскопі романі ал діечезелоръ din Трансільванія, ка патропі, ші алді demітірапі ал падіпні постре, къ ачеа змілітъ ръгаре, къ декътъа імпресівръріе і ворѣ лъса, съ біневоіескъ къ прореверіта лоръ пресжпъ а не онора ачестѣ актъ алді деокідепеа спре ал да социетатеі къ атъта шаі шаре валбрѣ ші стімъ.

Статуту социетатеі d'импрезпъ къ алте афачері ші хотържрі че къ ачеста прѣплъкътъ оказіоне се ворѣ адъчо ші пъне in 18-крайре да тъмпълъ съз се ворѣ да пъвлічтатеі. —

**Ioanne Negrușiu, m. n.,
Протопопълъ гр. кат.**

Banatu: Comitatulu Crasiovii, Cerculu Resitii in 6-le Septembrie 1861. Cum se respecteade limb'a si nationalitatea rom. in Cerculu Resitii? Cerculu Resitii sta din treisprediece comunitati, dintre care unsprediece comune suntu locuite curatu numai de romani, eara doue suntu amestecate. In acestu cereu romanescu judele cercualu e magiaru, тóte affacerile officiose se pertracteadie in limba magiaru, fiindu-^{si} domnii officiali nu sciu nemica lucra in limba poporului; ca tra aceasta suntu aici 5 notariate: 1 alu Furlugului cu comunele curatu romane Furlug si Dazesci, notariul e germanu renegatu. 2. notariatulu Socieniu cu comunele curatu romane Sucieniu, Ezeresiu si Ternova, notariulu e magiaru. 3. Notariatulu Chilnicu cu comunele curatu romane Chilnicu, Moniom si Cerova, notariulu e armeanu. 4. Notariatulu Resitii romana cu comunele curatu romane Resitii romana, Domani si Cuptore, notariulu e bulgaru, si a 5. notariatulu Resitii Montana cu comunele mestecate romani si germani, Resitii montana si Valiugu, notariulu e magiaru; din acestea se pote vedé ca cerculu Resitii, carele este locuitu numai de romani nu are nici macaru unu officiantu romanu, ba ce e mai multu nici unu notariu romanu. Sórtea romanilor din acestu cercu e dar' in man'a strainilor, si ei lucra dupa placutu loru: nu le pasa nemica de Tolvaj Oláh, bûdös Oláh si Bújtogató, asia ne saluta, candu ne vedu; mai incolo dicu: ca de nu ne place noue romanilor dupa cum ne terorisadie ei sa emigramu noi coloniele lui Traianu de inaintea nescaroru ospeti dumnedieci scie de unde veniti. Asia stamu noi romanii din cerculu Resitii. Mai multe petituni au datu romanii la Comitatul, cá se se redice din posturi notarii straini, cari au supt madu'a bietului romanu de diece ani, lasandui totu goli cá napulu, si in locul loru a se pune romani fii de ai nostrii; acele petituni leau tramisu Comitatul la Szolgabiroul Hoffmann, acestu magiaronu a datu relatiune la Comitatul, cumca petituniile romanilor suntu false si asia romanii far'de nici unu rezultatu au remasu ofstandu si dicundu: Domnii unguresci nu vreu se ne face nici o dreptate si asia unica sperantia au remasu romanilor din acestu cercu, cá se arete Maiestatii Sale terorisarea ungurésca.

Avendu doi ómeni unu procesu: Szolgabiroulu Hoffmann la celu nevinovatu omu au pusu haiduculu seu de l'au tienetu de mani pana ce Szolgabiroulu cu man'a sa auluatu banii din pusunarulu acelui omu far'de judecata. Romanii dupa cum se scie totdeuna suntu creditiosi monarchului seu, au vrutu se dee contributia; intielegundu despre aceasta Szolgabiroulu au demandat la totu cerculu seu, cá romanii se fuga pre la salasuri, se se opuna a nu da contributiá imperateasca la band'a de hoti (asia numia Szolgabiroulu pe armat'a imperatéscă, care de dupa invitatiunele lui venise a scôte contributia) dicundu, ca acusi e trecutu si cu Imperatulu si ca judii comunali din a lui demandatiune se iee banii din ladile comunale si in locu de bani se puna balegi in ladi, dupa care trebuira comunele a plati la c. r. gendararie spese ecsecutionale cu sutele, si acumu noi avemu dreptu a ne scôte acestea spese cu procesu dela celu ce pôrta vin'a. —

Catu intrá Szolgebiroulu in postulu seu necontonitu au inceputu a tipa pre stradele Resitii: mnei, gasee, ratie, gaini si purcei, — in-trebati siindu ómenii, ca vindu ei acele vite, respunsulu au fostu, ca le ducu la Szolgabirou, procedura judecatii la noi sunt mnei, purcei si gascile.

In cei diece ani trecuti nu mai audiram a se sudui Domnedieulu romanescu pana acumu, Szolgabiroulu sudue Dumnedieulu celu romanescu.

Tot oei inipintenati, siniorati, inpanati si renegati sia officianti sau nu se cara cu Vorspanu cu patru cai din pielea romanului platiti.

In 49 functiona Szolgabiroulu Hoffmann in cerculu Resitii si atunci facea ecsecutioni tiranice, vendiendo la ómeni casi, vite, cara, casane etc. pentru ca nu au vrutu ómenii a'si da feciorii sei catane la Kossuth, cá se se bata incontrà imperatului; — cadiendu sórtea pe noi, cá iaresi acesta se ne sia Szolgabirou ne tiraniseadie acumu, cá si atunci.

Acestu Szolgabirou intruna cu judele comunalu, carele e rene-gatu au tramisu prin comune haiducii sei, cá cu forti'a se scóta banii pentru confratii loru magiari, lucrando totu contra ordinatiunelor imperatesci.

Poporulu terorisatu, despoietu de tóte drepturile, poftesce a doua restauratiune a comitatului Krassovii si pretinde astfelu de persoane malitióse se fia ecchise pentru totdeauna din posturile comitatense, eara fratii magiari cei mai intielepti se véda, ca nu mergu bine asia, cumu au inceputu.

Mai multi.
Sebesiu. On. Red! Tóte societatile, tóte adunarile, conventele etc. cu scopurile loru diverse nu remanu neatinse de cangren'a politica in tempurile de acumu.

Asia avú fisonomia multa politica si conventulu sasescu din 26. Augustu d. c. n. 1861 aici in Sebesiu tienutu. Conventulu s'a deschisul la 10 óre in biserica luterana sub presidiulu judeului regescu Talmannu, cá substitutu consiliariului Trausiu in presenti'a unei intielegintie forte numerose din tóte partile sasesci a le Transilvaniei venita si a ceta-tianimej d'aici, la care firesce si intieligentia romana si magiara (mai multu armeno-magiara) luá parte cu atentiunea cea mai mare. Presiedintele bineventá conventulu, ponendu tonu mai tare pe tempulu d'acuma, care nu-e neci-decumu favoritoru pentru scientie. — Intre cele multe, ce au venit u inainte, a fostu o demustrare a unui popa sasescu dela Sighisióra despre Secuui din Sasu-Sebesiu din secululu alu 13-la. Se straduesce a dovedi, ca „tiera Sebusu” nu e Seps, precum dice Teutsch, ci S. Siabesi. Aduce documente forte bune inainte. Pentru Romani e forte interesanta dumustrarea asta, care, daca se va publica, va occupa tota atentiunea romanilor, fiindu ca e vorba si de densii in demustrarea asta istorica.

Dupa aceasta fu prandiu mare pe promenada, unde era intinse doue mese subtu unu siopru lungu, infrumsetiatu cu verdétia, colore sasesci si cu emblemele scaunelor s. — Mai la 300 de óspeti erá de façia. Prandiu aru si fostu — dupa imprejurările deacumu destulu de ilustru, de n'aru si fostu neordine mare din partea servientilor, fatia cu intielegintia romana, dintre care o parte se vediu silita a parasi mésa. — Feresce, cum aflare sasii intemplarea acésta, se straduiau din tóte partile a mangaié pe partea cea mai mare, care a remas, cu cuvinte frumóse rogandu-se de liertare de neplacerea asta si-si arata tota compatimirea prin atentiunea cea mai mare catra noi.

Toastele enca n'au lipsit. Presiedintele a deschisul drumulu loru, dicundu, ca s'aru bucura, candu aru vedé tóte popórele d'in Austria împaciuite si concentrate prin consiliu imperialu, cá sa se faca una ca potentia austria (Mächtiges Gesammt-Öesterreich.) — Alu doilea toastu mai de insemnitate fú a prof. Fussu, care vorbia de unio trium nationum si de flórea tempurilor deatuncea in privint'a scientie subtu soutulu celoru trei natiuni. In contra acestuia s'a sculatu unu romanu negotiaoriu, ca nu voéisce se scia nemica de unio trium nationum si sa faca bine fratii sasi, sa nu totu aduca inainte conjuratiunea acéea infernala, ci sa nesuésca intr'acolo, cá se impace nationalitatile, ca de nu, se dau de golu, cá candu aru mai dori tempurile cele rele pentru noi. Pop'a catolicu a vorbitu unguresce in favórea uniunei — Hofmann, unu unguru, pentru egalitate, si Wittstock din Bistritia pentru dreptate façia cu romanii. Unu iuristu romanu nu se potú retiené a'i reflecta pe amendoi, dicundule; multu se mira, ca-i aude pe fratii sasi si pe fratii unguri de egalitate si de dreptate vorbindu generaliter, dara cum intielegu dreptatea si egalitatea aceea, au dovedit-o atatia seculi de ani si o dovedescu chiaru astadiu. Fiindu ca se aflu in Transilvania Romanii in maioritate, celealte natiuni in minoritate, pentru ce nule cedu Romanianor baremu atatea drepturi, cate au si celealte natiuni, daca vorbescu de dreptate si egalitate. E frumosu a vorbi de fratieta si egalitate — si in fapta a lucra in contra loru. Mai departe-i multiamescce pentru aceea, ca densu (Wittstock) va fi celu d'antaniu, care va nesui intracolo, cá se impace nationalitatile pe basea strictei dreptati si egalitati; ca pentru dreptate si-o versatu Romanii sangele in tempulu lui Dozsa, pentru dreptatea in tempulu lui Iosifu, dupa dreptate oru strigatu prin petitiunea loru in 1791, pentru dreptate in 1842, pentru dreptate si-oru versatu sangele in 1848 si pentru dreptatea cea calcata in picioare striga si astadiu in gur'a mare si prin proteste a sternute la tronulu Maiestatii Sale. Asia dara sa faca bine fratii sasi si unguri se terminez mai bine egalitatea si dreptatea cea atatu disputata si s'o dovedesca in sapte mai multu, decatul prin toaste góle.

Amendoi romanii oru vorbitu romanesce. Dupa vorbirea iuristului o cuventatu Hofmann si romanescu, ce facu sensatiune intre sasi. — Asia finí diu'a aceea in pace. Una ploia sanatosa impedecá junimea sasescu a se produce cu exercitie gymnastice. Tempu era nefavoritoru

tóta dupa-amiadi'a. Asia unu ventu rece tragea, incatu eramu siliti se ne luamu páletonu de érna peste noi.

A doua si a treia di n'ainu mai luatu parte la mésa loru. Ne desgustasemu cu totulu pentru neplacérea aceea, ce ni se intemplá séu comisse. Ce-oru si facutu sasii mai cu séma a treia di, candu oru esitu afara la Sascioru, nu scimu, ca unde ieă Romanu parte, d'acolo nu așa nemicu, precum e cunoscutu. —

Martii sărăcii fătu în onoreea conventului Sasescu. Sînătătările
parte. Aci nu nici se intemplă nici o neplacere. Numai unu iurist să
costumatu în balulu Sasescu și la el să se uita uritul. Se ne frecamă adesea
unii de alții, se nu ne retragem nici se ne genamă și pe nici nu
vomu domestici cu totii numai se simu drepti unii altora, și cei drepti
se ne damu mană spre a ne croi o viață dulce.

Bihor, 20. Augustu 1861.

In Nro. 61 alu Gazetei Transilvaniei cu tare D. corespondinte
fara neci una sfiala porni in publicu nesce calumnie asupra Guvernui-
lui Diecesei Oradane, si anume asupra D. C. Dr. Vancia, precum si
a altoru corifei; a carora nume nu sunt numite: dreptu aceea, eu me
simtiu indatoratu, ca se respundu la urmatoriele puncte calumniatore:

I. D. corespondinte dice ca D. canonicu in opulu seu au aparatu despotismulu si absolutismulu besericescu, care stată stricatiune, mădesperare au casiunatu scl.

Ce au aperatu D. Vancia in opulu seu? pote judeca acela, care ilu au ceteiu, — dara despotismulu si absolutismulu in Diecesa nostra nu l'au aperatu, aceea e dreptu; ca ce nu esista, nu pote se apere — Die, decum-va D-Ta esti preotu, forte putinu acii despre guvernare Diecesana, pentru-ca nu D. Vancia guvernedia dieces'a, fora Episcopulu cu Consistoriulu prin Protopopi, si tot'e judecatiele ce emanedia dela Episcopu si Consistoriu, se fundedia pe relatiunile Protopopesci, asia dara D-le nu ve scolati asupra Episcopului, sau a Consistoriului, cu atata mai tare asupra lui Vancia, si altoru corifei precum u ve place ai numi, decumu-va ve aflati pe nedreptulu judecati, fora asupra Protopopiloru, — si me credeti, ca voru sci respunde la tot'e calumniile D-vostre, mai alesu decumu-va D-vostra pentru demeritele care le-a facutu, vi sau deschis u portile de feru, gustandu fundatiune oorectionale a Seminariului.

II. Se scriu mai încoate de D. corespondinte următoarele. „Dies-ces'a noastră Oradana totu mai susu au amblatu cu capulu, decatul cele lalte Dieceze române introducându esamenele sinodale.“

Eu nu partinescu esamenele sinodale, fiindu si eu contra loru, insă dreptatea a o spune e detorintă fiacaruierea omu cu carapteru. — Pentru aceea me érta D. ca forte ai gresit, candu vomédi nesce minciuni în antea publicului romanu, — ca esamenele sinodale nu Episcopulu nece Consistoriulu cu atata mai putinu D. C. Vancia le-au introdusu in dieces'a nostra, ci c. r. ministeriu de cultu, si invatiamentu prin ordina-tiunea altissima ddto 22. Febr. 1853, care ord. s'a publicatu pe cale inalt.g. aln tierei ddto 11. Martiu 1853, Nro.6447, unde asia se deman-dedia : „neci una parochia vacante nu se pote conferi decat numai unui preotu că acela, care va depune esaminele concursuale“ (sinodale.“ Acesta ordinatiune sau publicatu in 28. Martiu 1853, Nro 400, de guvernulu Diecesanu. — De aici se pote vedé, — ca nu Episco-pulu, ci ministeriulu a demandat tienerea esaminelor sinodale, — si fiindu-ca salariile preotilor se asigna din fundulu religiei prin locu-tientenia Oradana, asia debuia se-se tienea esamenele, ca intru altu chipu nu se intarea neci unul de preotu actuale. — Asia dară D. cores-pondinte! nu ve scolati asupra guvernului diecesanu, ei déca ve place ve scolati asupra ministeriului, pentru ce nu au facutu dupa placulu meu, sau alu D.vóstre? —

(Va ujmá.)

Диета Трансільваніє! Рескріптулă імперътескă пептрă копкітшареа диетеи Трансільване социсă тикъ жој ла капеларіа де крте ши ăнainte de че с'ар фі лăзатă ла кополтаре ăн се-сізне, евьші шерсъ ăндерът. „Ост ши Вест“ рапортесъ din фъптулъ секунд ачёста. Файма ёшисъ ăн Biela, квакъ пептрă копчесізпіле фъккте рошапилорă с'а лăзатă ăндерептă рескріптулă, ăпсъ ачёста се фъкк токта, пептрă къ шпінстрăлă Штерлінг, ăппъ, квак врэз а шті ăнеле жърнале, пă врэа а лъса пімікă din проектулă съз ши ера шаї гата а'ші da demicisneea; — декажтесь копчёдъ, ка съ реесъ гр. Кемені къ претенцизпіле си. Акыт съ скрие, къ планулă лăзі Штерлінг а реешитă ăн totalitatea са, каре ар кврінде чепсвулă de 8 ф. кошпеткандă айчі тóте дъріле дірепт, евар пынжал дареа de пътжут, квашъ воюа бр. Кемені; ши ка депнатаций съ се ăнтилăдескъ аша, ка dela 30 mii de съ-флеге съ се алэгъ впă депнатат, пе кандă Кемені ста не лъпъ пытъявлă депнатацийлорă ши регалістілорă de шаї ăнainte; дечі бр. Кемені ши шерсе ла Maiestatea са ăн 13. ши'ші dede demicis-

nea, каре дисъ път съ прими deokamdatъ, пъпъ кандъ път се вадаче провисиене de ынъ алтъ капчеларія. Романіи червоеръ дикъ др. Декемвріе а. тр., ка съ мі съ респюскъ дрентълъ de a аве акшт ші еі ынъ капчеларія din паціене са ші атапчі лі съ респюсъ кэткъ е прѣ тързія, фіндкъ сёз mi densmлtъ бр. Кемені; пріп ыршре акшт с'ар пътё вадаче дестълъ dopindei romanіоръ. Сашіи тішкъ тóтэ пептре D. Розенфельд, консіліарія ministereialъ.

Казеі ачестеіа съ скріе даръ къ бъпъ се́тъ ші атъпареа пъвлікъреи дна талыи реекріптъ, каре ва требві съ фіѣ съскрісъ ші de ноглъ капчеларіз, пъпъ атвпчі не плаче а шті, къ рекблште-реа националітціи романе е декретатъ 1. днитре пропосіїзіоні ші къ din сънглъ el съ ворѣ алеңе ші регалішті кам не жеттате, варѣ деонре моквлъ dietei съ креде акш, къ ва фі Alba-Іslia.

Бұк өрнек, 24. Август 1848. Тріумвіратың Църеi
ротъпешті. Дөпъче Dn. Іоане Хеліаде, рецептераторың пади-
злі ғп аптал 1828 ші ғп а. 1848, дела редиторчереа са ғп
патріз да а. 1858 ші пъпъ акті а къпокті спре чеа таi а-
дъпкъ дитристаре ші дбэрер аса, къмкъ din сенжпуда бғпъ а-
ралкатъ de дыз ғп кърсө de ани трелзеч а ръсърті тотъ алте
планте, алте пъльшiз, търъчiпi, пегiпъ ші тътръгыпъ, а хотъ-
ржтъ ка съ ia къ орiче прецъ саръш дыз кърта ғп тъпiле сале
ши съ скобъ цера din ачасть старе апархiкъ, ғп каре а кълті,
кът ші не пеашыл рошъпескъ din прiеждia пеiрiл ғп каре се
ағылъ. Даръ пептръ ка съ нз се пътешаскъ, къмкъ Dn. Хеліаде
фаче пштai de капылъ събъ, а кiбзгiтъ таi бiне аша, къ стъ фактъ
о товъръшie къ аны дол бърбац!, карiл de шi нз сълтъ рошънi de
вiца лоръ, даръ аж тарi терiте пептръ рошънi, адикъ Dn. Сим-
онъ Маркович, каре ка ченкоръ de кърдi шi de жарпале дитр'зп
ширъ дынгi de ани аж дилеснитъ Форте талтъ література рошънi-
лоръ, шi Dn. I. Заломiт, докторъ de фiлософie шi тъсiкiе, тоzi
трei тетбрiл аi чинстiтел ефорii а шкoлелоръ din Прiчiпатылъ Ва-
дахiеi.

Ашеа devi Dn. Хеліаде дитокміндє ачестъ трівшіратъ дынь
мінспата пілдъ а романілоръ къндъ с'аš дитпревнатъ Ісліс Чес-
каръ къ Помпеїс ші къ Красовс, варъ Октавіанъ Азгустъс къ
Антоніс ші къ Ленідъс, о'аš ші апекатъ de лікрапе спре тжн-
твіреа неамвлі.

Фінндѣ кѣ пропріетатеа ла no1 есте дп прімеждіе фортѣ
таре din прічина коміспіштіорѣ ші а соціаліштіорѣ рошиі аі дгі
Прѣдон, Л. Бланк ш. а., кѣ карії саѣ дшпльтѣ щера, аша Dn.
Хеліаде афѣъ кѣ кале ка съ комбатъ таї дптыів не ачесть єоіз
де ѡшепі блѣстътаці ші пердзюі, ші ашea дші дпгажѣ кондеізлѣ
ла жэрпальзлѣ челорѣ 12 боіері тарі, пелзъндѣ алѣ рѣопітіре а
остепелорѣ сале, декътѣ пѣтai треi шіi галбіні din фондзріле
брапковенешті*)

Фъкъндъ чицтіта Ефоріз дикъ din азълъ 1860 ачеа decko-
періре de шаре прецъ пептръ лашинареа ачеотві неашъ, къ din
школе ар ліпсі пъпъ ші кърділе пептръ личепъторі, адікъ боков-
на ші картеа de читітъ, афлъ къ кале а рзга тотъ не літъзілъ
постръ літератордъ, ка съ білевоіёскъ а літакті астѣфеліз де кър-
тічеле ші але тіпърі тотъ дн тіографія са дн пштърдъ de оптъ-
зечі шіл екссипларе, пептръ каре і са ші днлеенітъ тóтъ сима
банілордъ din каса школелордъ. Адевъратъ къ D. Xeliade а тіпъ-
плітъ din ачелеа боковне пштак треізечі шіл екссипларе; адевъ-
ратъ къ плата о лзъ пептръ тóтъ оптъзечі шіл; ші еаръш есте
преа адевъратъ, къ бшепії бърфеекъ пептръчє кърділе школастічес-
приішите de кътръ чицтіта ефоріе пз се тіпърескъ дн тіографія
колецизлъ, каре астѣзі dicipzne цеоте тіждоче колоеале, еї, даръ
спапъті шіл чіпева, къш септітеа фаче не альтъ кале о гратіфікаре
блгъ бърбатъ, кареле а жъртфітъ атъта пептръ неашъ ші а кърълъ
авере фессесе жъфвітъ de казачі, фъръ ка дн а. 1859 съ фіе
фостъ koncideратъ de а фі пшоў шъкар літре kandidatil ла тро-
пвлъ церей.

Тотъ din асемпенеа прічинъ пептръ ка съ ее рѣспублѣтскъ ос-
тепелеле ачестві таре върбатѣ , чіпстіта Ефоріе а хотържѣ дн
Ієніе а. к. а се скоте історія зпіатвії Лагріангъ din шкóле ші а
се пофті тотъ Dn. Хеліаде , ка съ кошпіпъ днкъ дн ваканца а-
честа о алтъ історіѣ (кътѣ тошврі ? Ped.), алта шаі потрівітъ, съ
о тіпъреаскѣ тутѣ днзі къ келтвіала касеі шкóлеморѣ ші не лжпгъ
кьштігвлѣ че і ое къвіпе. Че є дрептѣ фостыѣ direktorѣ I. Маio-
рескѣ прівіндѣ лжкрайѣ ачеста ка о скашаторіе скъпдѣюсъ шіа
датѣ пъререа дн контрѣ , ші тотъ din ачеа прічинъ dimicia ; zi-
къ чіпева кътѣ ші шаі кътѣ, даръ патріотістѣчелорѣ треі чіпстідї
ефорі а рѣтасѣ ка олеівідѣ деасѣпра апѣї.

Дарь фапта чеа шай стрѣлчигъ ши шай тжитгітбре а трієт-
вірілоръ поштріл се доведеште пріп ѣртѣтбреа порыпкъ чекъларъ
а чіңстітей Ефорії каре сунъ:

„Zigrapri г. Консiderъндъ къ басаоп! къреи сочіетъці осте реліція; ке тъпкітіреле еї перчените есте de anteia печесітате

^{*)} Bezi ši žgħorata għix Pomxngi Np. 234 din 22. 18għustu v-

а се исхіда жілімеі де чеі че с'аі крескотші крєді дп тръпса дп деяліна конвікціоне, ші ка челі de o конфесіоне діферітъ иб-те професа штіппе mon dane (амешті) de opі че патэръ, earъ ну ші не челе релісіосе, кв каре из с'аі identіfікатъ din a са праҷіе, ефоріа школелоръ naцionalе din Цера рошпіаскъ fiind даторе а ціні контъ de opі че темеро ші de opі че аспіраціоне а локгіорілоръ дереі дп прівінца релісію, дп wedinga de azl 3. Августъ 1861 кізгаште челе вртътіре, каре суптъ конформіе кв чеа че се практика de тóте націїе дп матеріе de релісію, фъръ нічі о есченціоне спонтанъ:

1. Nimenі ну есте admică a фі професоръ de класеи прі-шаре din ораше ші тжргврі, de ну ва дпфьціша актвілі сеі de ботезъ, констатжнді кв есте de релісію ортодоксъ а бессрічевъ ръсърітілі.

2. Nimenі ну есте admică a фі дпвъцъторів de школе ко-шпалае, нічі събревіоръ, нічі ревіоръ ачесторъ школе, de ну ва дпфьціша асеменеа актъ.

3. Nimenі ну есте admică a професа дпвъцътіріе релісіосе дп гімназії, семінаре, instітуте саі школі пвліче опі прівате, de аміндісъ секселе, de ну ва прова прінтр'єпі асеменеа актъ, кв есте de конфесіоне ортодоксъ ресърітіанъ. Асеменеа челі de алтъ рітъ ну поіе фі інспекторъ de семінаре.

4. Nimenі ну ва потеа фі пштітъ тешіръ алтъ консіліві інстрікціоне пвліче, сеі dіректоръ алтъ школелоръ націонале, de ну ва прова ачееаші конфесіоне а са, ортодокса ръсърітіпъ.

5. Ефоріа школелоръ ва лга dicnoseidівні de a се констатата релісія актвілоръ професоръ, дпвъцъторъ, ревіоръ, събревіоръ ші інспекторъ de семінаре, de карій борбекъ артікомій de маі съсъ, спре дпмедиата дплокіре а челоръ do altъ конфесіоне.

Ачесті зіврнарів се ва супоне да апровереа гівернмілі, прін каналілі D. Ministrъ секретаръ de статъ да denartamentъ кал-телоръ ші інстрікціоне пвліче, спре а се потеа пвліка ші а се есекута.

C. Марковіч. I. Хеліаде. I. Заломітъ.
(Ва зрта.)

Uniti.

(Зртари din Номерылі треквтъ.)

Десфідемік не опі че откъ онесті каре а фостъ дп Трансіланія, ші а възгатъ бісерічеліе впітіе ші познітіе de акою, оі а-рате дақъ а осерватъ чеа таі тікъ деоовіро? дікъ бісерічеліе зпіцілоръ ну суптъ de o потрів кв ачеле але ортодокшилоръ? дікъ н'аі ачелаші оічів dіmnezeesкъ, ачелеаші datine ресърітіене ші ачелаші рітъ, ші ачелеаші посторі престе съптътъпъ ші преосте апъ, ачееаші kredinu ші ачелеаші шапте taine ші кіаръ ачелеаші съперстіціоне, ачееаші споведанів ші ачееаші квтіпекътіръ, а-челаші маслъ ші ачелеаші molіtve, ачелеаші сърбътіръ ші нічі о Жоів верде; кв ачелашів квіндарів Ісланъ, ші таі тоі попів а-чееаші варбъ ші ачелаші съктанъ, таі fin' саі таі dрръ dппъ дппрециръ. Ax! dap nіmіne ну де штіе тóте ачестеа таі біне дікътъ D. Eliade каре пре ла 1843, квнді пефіа не фата впіл neamтів папісташі din Блажів, а автъ дестялъ окасіоне de a кв-поіште пре впії din Трансіланія, ші а се конвінціе кіаръ la фада локалі кв зпіділі ну суптъ latіn. Ші дптръ адевъръ D. Eliade атътъ era de дпкредінціатъ despre ачеста, дпкътъ квнді а ретіпърітъ фабблеле лві Цікіндеалъ de пре ла 1814, D. Eliade ecklamъ дппревпъ кв Цікіндеалъ петрігорілі. „Съ фітъ ні-тоі рошпіні впа; ну е аічеса грекъ саі latіn, зпітъ сеі познітъ . . . впа треввіе съ фіе паціа рошпіаскъ.“ Dap біне де штіа ші ле штіе ачестеа D. Eliade, дпсь ачі, ка дп тóто, mіcіonеa Domniei Sale ну есте адевърлі, чи deosinarea рошпілоръ прін іntрігъ, прін мініоне, прін каломніе. Малді dіntre ніоі аі фостъ да 1848 ші 1849 дп Трансіланія ші а възгатъ пре епіскопылі зпітъ ші познітъ дпвъцълі dппревпъ ка фраці, ші дптръ ачееаші вісерікъ, рғгъчвіла да черврі! нічі преоділі нічі попорвлі рошпілі din Трансіланія ну въді, ну штів, ну ворвъ сб штів de нічі o de-осевіре дптръ зпітъ ші познітъ. Ачееа дпсь еете адевърлатъ, кв гівернмілі петцескъ ші зпітъ, чеаркъ квтъ odatъ а бъга dic-кordіv, ну дп клеръ ші попорвъ: ачі е кв познітъ; чі дптръ е-піскопі. Ашіа дпчкеркъ гівернмілі петцескъ пре ла 1850, съ баце іntіmіcіe дптръ епіскопылі зпітъ ші познітъ; іntріга се контінъ пънъ таі дп апілі треквтъ. Дпсь дп астѣфелъ de касарі, клер-ріле ші попореле кіатъ да opdine пре епіскопі остилі. Ашіа de есемплъ, квнді пре ла 1850 гівернмілі петцескъ черка съ вжре іntріга дптръ епіскопі рошпі, се дптътпль de вені епіскопылі Шагна (познітъ) да Biena; жілімеа стідіосе да вівереітатеа din Biena, впіді ші познітъ, тоі фръщеште дппревпъ (кв тоа-

те кв ааре опі се штіе каре e познітъ), тарсеръ да епіскопылі де-і цініръ впіл кввітъ de ввпъ веніре. Еатъ впіл din кввітеле жілімеа квтъ епіскопъ.*)

Ачесті квзпітъ, D. Ioane Brătianu, треквнді кіаръ пе атвпчі прін Сібії, 18 edіtъ дппъ Фоia Газете, дптр'о тікъ брошіръ. Пеете пвдінъ вені la Biena ші епіскопылі зпітъ Шагна, ші ачееаші tinerime ді цініръ впіл кввітъ дп ачелаші дпцелесъ.

Лікъ впіл фантъ de o шаре іntportantъ. Дп конгресылі на-ционале че цініръ апіл ачесті рошпіні да Сібії, суптъ прешеди-ца атвілоръ епіскопі рошпіні, adіkъ а шітрополітълі зпітъ Шагна, се складаръ атвіл епіскопі, ші дпainte de тóте дп пштеле adіnърілі націонале, фліцераръ вль-тимъ ші афіріcanie аозпра тутъроръ ачелора карій ар воі а іско-ди чerte din кавса впірі ші а познірілі. Dap чеі пасъ D-лві E- liade de тóте ачесте dobez! mіcіonеa че i ca datъ d-лві есте a predika крвчіate асвірапілоръ, ну ка впіл чі ка рошпіні; спре а пвпе зра дптръ чеі dinkolo ші чеі de dinkoche de Карпаші; пеңтұръ кв пегрешітъ ачеста есте іnterесылі ачелора dela каре се іncipirъ d-лві.

О рошпіні din тóте пърціле, фунді ка de сътана de ачесті іntіmіcіi ai націоналітъї рошпіні, de ачесті тврврътірі аі фръціеі рошпіні deespre карій, фъръ а не теме кв грешітъ, амъ потеа съ zічетъ кв суптъ таі рълі декътъ въгжпілі чеі фъръ de D-лві, фъръ de kredinu, фъръ de шопштіпцъ, фъръ патріш ші націоне; каре min' kвndі zікъ кв суптъ ортодоші ші рошпіні, ші арвікъ сътжпцъ de diebinare дп тіжлокълі neamтілі рошпініскъ пептру ка съ дъндріаскъ de ввкіріz diabolі din Iadg ші съ пріндъ позе сперапце іntіmіcіi рошпілоръ. -- Bol, фраці apdeleлі, krededj ші въ копінціді кв опі de квте опі оіmenіl опешті котватъ пе впіl indibid, d'орі че націоне ар фі, котватъ indibid впіl eap ну націоне са! Dékъ noі аветъ впіл Eliade каре, фъръ ршпіne ші nіdoape, а дптратъ дп цара Ivlі кв іnvasіonе, кв впіformta de кавасчі алтъ іnvasіonі; dékъ de квndі есте дп цеаръ аі скітватъ de треі опі стъпнілі карій пілтескъ скріселе сале дп фавбреле; треіе бре дп ашіа ce dedvchetъ кв тóте націоне рошпіні есте первшіпать ші венале ка D-лві? Nу фраці, ну фантеле впіl indi-vid, d'орі че націоне! D. Eliade а фъкътъ одъ Mаскаліоръ, Тврчіоръ, Ivlі Бібескъ, Ivlі Штірбей, Ivlі Гіка, пептру кв ера піл-тітъ пептру аста, ші а доза zi, квndі алді i-a пілтітъ тві біне а скрісі іnfamie контра ачелора пе карі ръдіка ері ппнъ ла че-рріръ. Nу асквітаді dар, фраці Apdeleлі, пропаганде Пропріета-ріалі Рошпіні. Adвчеді-въ амінте кв D. Eliade есте іnfopratъ de націоне рошпіні іntreъ; челе че zіche ші фаче астѣзі, спре а десбіна пе Рошпіні Apdeleлі de чеі de dinkoche, le zіche ші ле фаче, пептру кв стъпнілі съ de астѣзі, карі есте штітъ кв суптъ іntіmіcіi педітпъкаї а totъ че e рошпіні, ді пілтескъ ка съ ла-крезе астѣлъ. Націоне рошпіні дпсь despreцкеште ші пе Eliade ші zicеле D-лві; ea ізвеште пе Apdeleлі ка пе ea дпсъші, ші аштеаптъ de ла джнші ачееаші ізвіре, ачееаші фръціетате.

„Рошпіні“ din 14. ші 15. Августъ 1861.

РЕСПОНСІРІ. Рошіа: A socitъ дп 15. Септемвріе аічі прін зртари e тързій; реальнатвій? Vladъ н'а фостъ пвсъ дптръ прензтерапії трътіші in 25/6. чі Nik. Mestéкълі a прітітъ п-мерылі dіntre чеі 10. 45 с'аі прітітъ.

Ла таі твілі. Іпсерателе пе віторія се ворвъ пвліка ну таі суптъ kondiçіonеа квпрісъ дп фрътіа Фоіеі, фіндкъ ре-дакціонеа катъ се деппіп квте 30 кр. пептру фіекаре datъ a дп-штіпцъліоръ ші фіндкъ ппнъ актъ пептру дпштіпцъліоръ н'а таі трътісъ піше прецвріле чеарте de іncerarе, din квте тóте пвлі-картълі dіntre 1850 дпкоче, кв тóте апрошісіліе фъкътъ, кр-демікъ, кв вомѣ фі жізекаї de преа indiапенціi кв атъта аштеп-таре ші жертфіре.

Е се твіларе? Се афъ твілте ші dela 1. Марціш ші dela 1. Івлі дпкоче, кв прецврілі кореспонденторъ.

*) Саі пвлікатъ атвпчі.

Ped.

Кврсвріле да ворвъ дп 13. Септемвріе к. п. стаі ашea:

Вал. аіст. фр. кр.
Галвіні дп: рътешті 6 51
Августъръ 136 —
Londonъ 136 40
Липріттвілі падіоналі 80 95
Олігациіле металіче ekі de 5 % 67 65
Акційле ванкълі 738 —
„ кредитілі 180 =